

RIIGIKOHUS

Avaldatud veebilehel *Riigikohus* (<https://www.riigikohus.ee>)

Avaleht > Villu Kõve: õigussüsteemi suurimaks mureks on kvaliteetse inimressursi puudus

Villu Kõve: õigussüsteemi suurimaks mureks on kvaliteetse inimressursi puudus

10. oktoober 2023

Riigikohtu esimees Villu Kõve keskendus täna Riigikogus peetud aastaettekandes kohtunike põlvkonnavahetuse probleemidele, aga rõhutas ka vajadust reformida kriminaalasjade üldmenetlust ja põhiseaduslikkuse järelevalvet.

Oma ettekandes peatus Riigikohtu esimees pikemalt kohtunike põlvkonnavahetusel – Eesti ligi 250 kohtunikust võib järgmise viie aasta jooksul pensionile jääda lausa 65. Samas on konkurssidel kandidaate vähe ja eelmisel aastal jäi maakohtutes kolm tsiviilvaldkonna kohtuniku kohta üldse täitmata.

Villu Kõve sõnul mõjub selle mure taustal mõistagi frustrerivalt riigipoolne plaan kärpida ainsat kohtunike ja kohtujuristide ning kohtunikuabide sissetuleku langemise vastu antud seadusjärgset garantiid, indeksit. Tema sõnul tähendaks kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse muudatus aastaks 2027 palga reaalse väärtuse langemist 15% võrra. „Selle eelnõu seaduseks saamine annaks vältimatult tagasilöögi niigi pingelistel kohtunikukonkurssidel. Välistada ei saa, et palgatingimuste halvenemisel lahkukuks töölt nii osa tänaseid kõrgemate teadmiste ja ametioskustega kohtunikke kui ka kohtujuriste,“ ütles Kõve.

Järelkasvu valguses rõhutas Kõve vajadust muuta töö kohtus noorte jaoks atraktiivsemaks ja arvestada ka pealetulevate põlvkondade muutunud ootustega tööelule. Rohkem tuleks luua võimalusi liikuda erinevate ametite vahel, töötada paindlikult ja osakoormusega, et inimesed saaksid jagada kohtunikuametit näiteks karjääriga ülikoolis või riigiametnikuna.

„Ka noored võiksid proovida alguses kohtuniku tööd osakoormusega, mis laiendaks ehk huviliste ringi. Samuti aitaks see hoida süsteemis kogenud kolleege, kes on väsinud täiskohaga rühmamisest, kuid pensionile siirdudes tahaksid ja suudaksid ikkagi edasi panustada,“ leidis Villu Kõve.

Peale selle tuleks Kõve arvates üle vaadata kohtunike sotsiaalsed tagatised. Muu hulgas võiks riik teha kohtunikele täiendavaid makseid pensionifondi. Samuti tasuks kaaluda kohtunike tegevuspiirangute leevendamist, võimaldades rohkem näiteks ettevõtlusega tegeleda – tingimusel, et see nende põhitööd ei häiriks.

Kuigi Eesti kohtusüsteem on tõhususe ja menetluste kiiruse poolest endiselt Euroopa Liidu riikide tipus, on kohtuasjade lahendamise tähtajad viimastel aastatel pikenenud. „Tsiviilasjades on täheldatav koormuse tõus, suurenemas on võlavaidluste arv. Samas süüteoasjade arv on oluliselt langenud, kuid kohtute jõudlus ei ole sellest kahjuks paranenud,“ märkis Villu Kõve.

Riigikohtu esimehe sõnul on ta juba aastaid juhtinud tähelepanu sellele, et kriminaalasjade üldmenetlus venib, on jäik ja ressursimahukas. „Ei ole normaalne, et ka võrdlemisi lihtsakoeliste vaidluste lahendamiseks

kulub lõputult aega, raha ja inimeste närve,“ ütles ta.

Kõve tunnistas, et väiksemaid muudatusi on küll tehtud, kuid tegelikult peaks minema menetluse alustalade kallale. „Alustuseks tuleks kaotada nn kahe toimiku süsteem, mis võimaldaks eelmenetluse faasis leppida kokku vaidlusalused küsimused ning vähendada seeläbi põhimenetlusele kuluvat aega ja massilist ületõendamist. Põhiistungil ajal tuleks arutada ainult selliseid tõendeid, mille üle on tegelik vaidlus,“ soovitas ta.

Samuti peab Riigikohtu esimees vajalikuks rahvakohtunikega seotud probleemide lahendamist. „Olukorras, kus rahvakohtunikud peaksid osalema mitmeaastaste kriminaalmenetluste istungitel, ei ole enamikul tegusatel tööealistel inimestel võimalik seda endale lubada. Lisaks ei saa vältida rahvakohtunike väljalangemise riski ja sisuliselt puudub järelevalve nende tegevuse üle. Raske südamega pean tegema ettepaneku rahvakohtunikud üldse kaotada,“ lausus Kõve. Ta lisas, et nende asemel võiks esimese kohtuastme keerulisemates asjades lubada kollektiivset kohtukoosseisu.

Riigikohtu esimees peab vajalikuks ka põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse korralduse ülevaatamist. Nii on valimiskaebuste lahendamise tähtajad praegu nende põhjalikumaks läbivaatamiseks liiga lühikesed, olles seotud valimistulemuste väljakuulutamisega. Kõve arvates oleks üheks lahenduseks see, kui valimistulemuste väljakuulutamist saaks edasi lükata vaid niisugune kaebus, mis võiks tulemusi ka reaalselt mõjutada.

„Lisaks kordan Riigikogule kohtulahendites esitatud palvet üle vaadata elektrooniliste valimiste regulatsioon, et me ei oleks järgmiste valimiste ajal uuesti sellises närvilises ja umbusaldavas keskkonnas ning uppumas tehnilisi detaile puudutavatesse vaidlustesse. On oluline, et elektrooniliste valimiste olulisemad reeglid oleksid selged, kehtestatud seadusega ja läbinud parlamentaarse debati,“ rõhutas Riigikohtu esimees.

Villu Kõve Riigikogus tehtud ettekande täisteksti ja selle lisadega saab tutvuda Riigikohtu veebilehel [1]. Riigikogu istungit saab järelvaadata YouTube'ist [2]. Kuula ka Villu Kõve raadiointervjuud Kuku Raadiole[3].

Sandra Sommer
Riigikohtu pressiesindaja
5333 9846 | 730 9042
sandra [dot] sommer[@]riigikohus [dot] ee

Allikas URL: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/villu-kove-oigussusteemi-suurimaks-mureks-kvaliteetse-inimressursi-puudus>

Lingid

[1] <https://www.riigikohus.ee/et/oigusalsed-materjalid/avalikud-esinemised-ja-artiklid>

[2] <https://youtu.be/ijKrEJZpk6w?si=lgloPx4AA2cOMgqF>

[3] <https://kuku.pleier.ee/podcast/sihik/165534>